

EMLÉK-ŐR

A NEMZETI ÖRÖKSÉG INTÉZETE IDŐSZAKI KIADVÁNYA

2023/1. SZÁM

CSALÁDBARÁT EMLÉKHELYEK

A NEMZETI EMLÉKEZETPEDAGÓGIAI
PROGRAM TAPASZTALATAI ÉS JÖVŐKÉPE

AZ EMLÉKHELY NÉVTÉR
ELINDULÁSA, CÉLKITŰZÉSEI

Nemzeti Örökség
Intézete

Tartalóm

Köszöntő	01
(Hornung Ágnes)	
Új irányok a Nemzeti Örökség Intézetében	02
(Móczár Gábor)	
Családbarát emlékhelyek	06
(Kardosné Gyurkó Katalin)	
Beszámoló a IV. Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek Konferenciájáról	08
(Kósa-Grimm András Kristóf)	
Kulturális örökség és a családok	10
(Dr. Fejérdy Tamás)	
A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program tapasztalatai és jövőképe	12
(Késmárki Zsolt)	
A 2022-es év új emlékhelyei	14
(Kovács Csaba)	
Családi nap a Fiumei úti sírkertben	16
(Dr. Tóth Zsolt)	
Fiumei Guide újrátöltve - Irány a sírkert!	18
(Gyökös Eleonóra)	
Családi programok a Fiumei úti sírkertben	20
(Farkas Edit)	
A Nemzeti Sírkerttel kapcsolatos fejlemények 2022-ben	22
(Fehér Zoltán)	
A Magyar Nemzeti Múzeum és intézményrendszerének családbarát programjai	24
(L. Simon László)	
Mesekert a legkisebbek örömére	28
(Kovács Olivér)	
Az Emlékhely Névtér elindulása és célkitűzései	30
(Kósa-Grimm András Kristóf - Skola Balázs János)	

HORNUNG ÁGNES

családokért felelős államtitkár,
Kulturális és Innovációs Minisztérium
(Fotó: KIM)

Köszöntő

A történelem többféle formájában is megmutatkozik a jelen számára.

A Kárpát-medencében eltöltött magyar évezred fontos eseményeit, tárgyi emlékeit múzeumaink őrzik, történeteiről könyvek beszélnek.

Az eltelt időnek azonban van egy másik vetülete, amit úgy hívunk: személyes történelem. Ennek keretében a generációk adják át egymásnak, a szülők mesélik el gyermekeiknek, hogy miként változott a világ, és miként változtak benne az emberek. Ha egymás mellé helyeznénk a személyes történelmi tapasztalatokat, végül megkapnánk mindazt, amit Magyarország történetének nevezünk.

A történelem alakítói ugyanis mindenkor a családok voltak, akik nélkül megszakadna létezésünk folytonossága. Ezért is nagy öröm számomra, hogy a Nemzeti Örökség Intézete *Emlék-Őr* című kiadványának mostani száma a családok és a történelmi értékek felfedezésének kapcsolatát járja körül.

Ehhez az értékfeltáró kalandhoz kívánok jó időtöltést minden kedves Olvasónak!

M
U
N
D
A
S
S
A
N
K
I
N
T
É
Z
E
T
E

Nemzeti Örökség Intézete

FELELŐS KIADÓ MÓCZÁR GÁBOR, A NEMZETI ÖRÖKSÉG INTÉZETE FŐIGAZGATÓJA • **KIADÓ SZÉKHELYE** 1086 BUDAPEST, FIUMEI ÚT 16-18. • **SZERKESZTŐ** GYÖKÖS ELEONÓRA, KÓSA-GRIMM ANDRÁS KRISTÓF • **KÖZREMŰKÖDŐK** BAZSÓ GABRIELLA, DR. FEJÉRDY TAMÁS, DR. TÓTH ZSOLT, FARKAS EDIT, FEHÉR ZOLTÁN, GYÖKÖS ELEONÓRA, HORNUNG ÁGNES, KARDOSNÉ GYURKÓ KATALIN, KÉSMÁRKI ZSOLT, KOVÁCS CSABA, KOVÁCS OLIVÉR, KÓSA-GRIMM ANDRÁS KRISTÓF, L. SIMON LÁSZLÓ, MÓCZÁR GÁBOR, SKOLA BALÁZS JÁNOS, TÁBORI KÁLMÁN • **TÖRDELÉS ÉS TIPOGRÁFIA** QUANTUM MEDIA KFT. • **NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS, NYOMÁS ÉS KÖTÉSZET** SOLONG PRESS KFT. • **FELELŐS VEZETŐ** CZAKÓ ZOLTÁN

Új irányok a Nemzeti Örökség Intézetében

Éppen két éve, hogy főigazgatói kinevezésemmel azt a feladatot kaptam Magyarország Kormányától, hogy vezetésemmel a nemzeti emlékezet gondozásában zászlóshajó szerepet betöltő Intézetünk hatékonyan aknázza ki mindazokat a lehetőségeket, amelyek a ránk bízott, kivételesen jelentős épített és szellemi kulturális örökségben rejlenek. Ezen küldetésünk teljesítéséhez új stratégiai irányokat jelöltünk ki.

Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója (Fotó: Nagy Balázs)

Közös munkánk kezdetén, 2021 nyarán egy megalapozó felmérést készítettünk a Nézőpont Intézettel. Ebben a kutatásban arra voltunk kíváncsiak, hogy a mai magyar fiatalok – elsősor-

ban a 16-29 évesek – hogyan viszonyulnak a nemzeti emlékezethez, a nemzeti identitáshoz, ünnepeinkhez, történelmi eseményeinkhez és nagyjainkhoz. A felmérésből az derült ki,

hogy a fiatalok, bár sokszor sztereotíp fogalmakkal rendelkeznek, kifejezetten érzékenyek történelmünk és nemzeti hőseink iránt. Emellett azt is megtudtuk, hogy e generáció tagjai

egyértelműen az iskolát és a családot jelölik ki arra a feladatra, hogy a saját identitásukhoz szükséges kapaszkodókat biztosítsák számukra.

E tapasztalatok alapján két irányban indultunk el. Az egyik irányt a közne-

program 2022 szeptemberétől novemberéig tartó tesztidőszakában 200 iskola jelentkezett arra, hogy az általunk szervezett programokon részt vegyenek. A tapasztalatokat összesítettük, és a tavaly decemberben megrende-

zésre került II. Emlékezetpedagógiai Konferencia keretében kiértékeltek. A szakmai szervezetektől és a közel 5000 diáktól kapott visszajelzések arra bátorítanak minket, hogy folytassuk azt a munkát, amit elkezdtünk. Jelenleg azon dolgozunk, hogy a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkárságával, a Klebelsberg Központtal és a Történelemoktatók Szakmai Egyesületével közösen egy olyan átfogó keretprogramot készítsünk elő, és terjesszünk a Kormány elé, amely a 2024/25-ös tanévtől kezdve minden magyar diák számára lehetővé teszi a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Programban való részvételt.

Természetesen nem áltatom magam azzal, hogy a nemzeti identitástudatra való nevelést bármilyen szervezet képes lenne megoldani a szülők nélkül. Így tehát a családok segítségére is szeretnénk lenni abban, hogy lehetőséget biztosítsunk számukra a magyar történelemhez való kötődés gyermekeikben történő kialakítására, annak érdeké-

Boross Péter volt miniszterelnök, valamint Ráky Philip kommunikációs és médiaszakember és felesége, Wieber Orsolya író, a Nemzeti Emlék-őr díj első díjazottjai (Fotó: Nagy Balázs)

velés programjához való kapcsolódás jelentette. Így indult el a tavalyi év elején a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program kidolgozása. Ennek keretében arra szeretnénk lehetőséget biztosítani minden 12 és 18 év közötti fiatalnak, hogy középiskolai tanulmányaik során legalább egyszer, alapos előzetes – iskolai – megismerést követően eljussanak egy nemzeti vagy történelmi emlékhelyre, és ott kreatív, újszerű emlékezetpedagógiai módszertan segítségével, élményszerű, erős érzelmi kötődést kiváltó, nemzeti identitásukat erősítő helyi programokon keresztül tudják megerősíteni a kapcsolódásukat nemzetünk történelméhez. Ezen a területen nagyon fontos eredményeket értünk el. A

A Nemzeti Emlék-őr díj (Fotó: Nagy Balázs)

ben, hogy a fontos történelmi kapaszkodókat nemcsak az iskolai kereteken belül, hanem a családon keresztül is el lehessen juttatni a gyermekekhez.

A Nagycsaládosok Országos Egyesületével (NOE) kezdeményezett együttműködésünkön keresztül arra törekszünk, hogy olyan nemzeti és történelmi emlékhelyeink legyenek, ahová örömmel és minden akadálytól mentesen vihetik a szülők gyermekeiket. Az együttműködés alapján fogalmazódott meg a családbarát emlékhelyek gondolata, amely kérdéskör megvitatására konferenciát is szerveztünk idén februárban. Együttműködési megállapodásunk aláírásával, az emlékhelyek jó gyakorlatainak bemutatásával és az Év Családbarát Emlékhelye-díj megalkotásával is tudatosan próbálunk tehát a családok irányába mozdulni. Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy az emlékhelyek alapvetően közösségi terek, ahol fontosnak tartjuk, hogy a diákcsoportok mellett a családok is otthonosan érezzék magukat. A Miniszterelnökség háttérintézményeként a mi feladatunk ezen a területen a megfelelő partnerek megtalálása és összekapcsolása.

Tisztában vagyunk azzal, hogy akár az iskolapadban, akár a családban történelmünk megismerése, magyarságtudatunk erősítése nem korlátozódhat az országhatáraink közé, hiszen az évszázadok során számos, a mai határainkon túlra eső helyszínen zajlott identitásunkat meghatározó, jelentős esemény. A határainkon belül található emlékhelyekkel a Nemzeti Örökség Intézete törvényileg szabályozott módon tud foglalkozni. Ugyanakkor számos olyan, a magyarság számára jelentős helyszín van a határainkon kívül, amelyek megjelöléséhez nem rendelkezünk jogszabályi háttérrel, azon-

ban a nemzeti identitás megtartása érdekében fontosnak tartjuk mindezen helyszínek összegyűjtését.

Fejlesztésünk eredményeként így elsődlegesen a határon túli magyar emlékhelyek regisztrálására szolgál a Petőfi Irodalmi Múzeum által elindított, majd az Országos Széchényi Könyvtár által továbbfejlesztett Magyar Nemzeti Névtér felületéhez kapcsolódó Emlékhely Névtér létrehozása. Az Emlékhely Névtérben emellett elérhető lesz a közeljövőben a határon belül található jelenleg 6200 védett sír, valamint 82 történelmi és nemzeti emlékhely is. A határon túli emlékhelyek kapcsán pedig most kezdjük kiépíteni a várhatóan több százezer entitásból álló adatbázist, amelynek dinamikus bővítésében

egyedi vagy csoportos javaslat beküldésével a regisztrált felhasználók nagy számban történő közreműködésére is számítunk. A helyszínek hozzáadásában fontos partnereink a határon túli magyar kulturális szervezetek, pártok, oktatási intézmények és érdeklődő civilek, de a hazai nemzetpolitikai színtér szereplőinek, civil szervezeteinek és kutatóintézeteinek együttműködésére is számítunk.

Partneri hálózatunk mellett támogatóink köre is dinamikusan bővül. Szélesre tártuk a kapukat: igyekszünk úgy végezni a munkánkat, hogy az inspirálóan hasson mindazokra, akik hasonló területen dolgoznak. Eddigi munkánk gyümölcseként már egyre többen tudják, hogy bátran fordulhatnak hoz-

zánk a nemzeti emlékezet ápolásával kapcsolatos értékes ötleteikkel. Ehhez kapcsolódóan tavaly Rákay Philip kommunikációs és média-szakember magánadományából újult meg a Petőfi család síremléke, idén pedig Pákh Imre műgyűjtő ajánlott fel komoly összeget Munkácsy Mihály Fiumei úti sírkertben található sírjának és a sír teljes tájépítészeti környezetének megújítására, és tett ígéretet arra, hogy mostantól minden évben egy-egy történelmi sír felújításának költségeit biztosítja. Bízom benne, hogy e nemes küldetés és a nemzeti emlékezet büszke ápolása példaértékű lesz mások számára is.

Ehhez kapcsolódóan fontos feladatunk mindazok bemutatása is, akik a nemzeti emlékezet megőrzésében

személyes érdekeiken túlmutatva valami maradandót vagy példaértékűt alkottak. Ezzel a céllal alapítottuk meg és adtuk át idén márciusban az Ország-házban az első Nemzeti Emlék-őr díjakat, Boross Péter korábbi miniszterelnök részére a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnökeként végzett munkájáért, valamint Rákay Philipnek és feleségének, Wieber Orsolyának a Petőfi család sírjának felújításában vállalt szerepükért.

Végezetül fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a birtokunkban lévő emlékhely-kinccsel okosan és jól kell sáfárkodnunk, hiszen ezek nem önmagukért való értékek, és nem elegendő, ha jó gazda módjára egyszerűen csak vigyázunk rájuk. Az emlékhelyeinken

keresztül tudjuk ugyanis megőrizni a kapaszkodóinkat ezeréves történelmünkhöz, és átadni azokat a következő generáció számára. Hosszú út áll még előttünk addig, amíg meg tudjuk alkotni azokat a hatékony kapaszkodókat, amelyek a mai információs zajban is el tudnak vezetni minket az igazán fontos értékekhez, személyekhez, helyszínekhez, adatokhoz és eseményekhez. Mindehhez közös erőfeszítéssel kell dolgoznunk tovább!

Móczár Gábor

a Nemzeti Örökség Intézete
főigazgatója

Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója a Magyar Nemzeti Névtér bemutatóján (Fotó: Tabori Kálmán)

Tematikus séta a Fiumei úti sírkertben (Fotó: Nagy Balázs)

Családbarát emlékhelyek

Mindig azok tudnak jól együttműködni, akik számára mindennél fontosabb a saját területük, mert ennek az elkötelezettségnek köszönhetően meglátják egymásban a partnert. Így történt ez a Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) és a Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) esetében is.

Nagycsaládokban nevelkedik a fel-
nővekvő nemzedék mintegy huszonöt
százaléka. Nem mindegy tehát, hogy
a gyermekek milyen tapasztalatok-
kal nőnek fel, milyen információkkal

Az 1987-ben alakult egyesület feladatai
között szerepel az élet és az anyaság
tisztelőre nevelés, a házasságért és
a jövő generációért érzett felelősség
erősítése, a nagycsaládok sajátos ér-

Az érdekvédelem és a közösségi élet
szervezése mellett kiemelt feladatunk
az értékelmutatás. Ezért is örültünk,
amikor lehetőségünk nyílt a családba-
rárság témakörében együttműködni a
Nemzeti Örökség Intézetével. Hiszen
közös a cél: összekötni és minél nép-
szerűbbé tenni a kultúra és a nemzeti
emlékezet kapcsolódási pontjait, en-
nek keretében a magyar kultúra fel-
becsülhetetlen kincseit megőrizni és
megtartani a nemzet emlékezetében,
különösen a fiatalabb generációkban.
Hiszem, hogy a család és a nemzeti ön-
ismeret együttesen alkotja azt a meg-
tartó erőt, amely jövőnk alapját képezi.
Célkitűzésünk, hogy minél családba-
rártabb helyé váljanak az emlékhelyek,
s a családok azt a korábbinál nagyobb
mértékben látogassák.

Mi, mint mindenben, ami fontos, na-
gyon alaposak vagyunk. Ezért felmér-
tük tagjaink között a legfontosabb igényeket.
Nagyon sokan válaszoltak, s így
pontos képet kaphattunk a családok el-
várásairól. A kérdőív nagyon gyakorla-
tias kérdéseket tett fel, így nagyon konk-
rét, a mindennapokban is alkalmazható
válaszok születtek. Ezen írásnak nem
célja ezek teljes körű ismertetése, ám
néhány szempontot mindenképp ér-
demes kiemelni. A válaszadók sze-
rint fontos az interaktivitás, de nem

dekeinek képviselte és szolgálata, va-
lamint a nagycsaládok egymást ismerő
és segítő közösségekké való szer-
vezése. A NOE tagjai azok lehetnek,
akik háztartásukban legalább három
gyermeket nevelnek vagy neveltek fel,
az egyesület céljaival és feladataival
egyetértének, és lehetőségeik szerint
rész vesznek azok megvalósításában.
A NOE pártoktól, felekezetektől, ideo-
lógiaiktól mentesen tevékenykedik.

Családi program (Fotó: NOE)

rendelkeznek hazánk, nemzetünk
hőseiről, a legfontosabb történelmi
eseményekről és emlékhelyekről. A
Nagycsaládosok Országos Egyesületét
jelenleg mintegy tizenötezer tagcsalád
alkotja, azaz több mint nyolcvanötezer
ember tartozik az egyesülethez, akik
közül ötvenötezer gyermek. Termé-
szetesen ugyanúgy vannak köztük új-
szülöttek, mint óvodások, kisiskolások,
kamaszok, s bizony még felnőttek is.

Nagycsaládos program (Fotó: NOE)

„képernyős” formában. A családok pre-
ferálják a hagyományos ”offline”, inter-
aktív megoldásokat, például azt, hogy
a gyermek fel tudja venni a sisakot, a
korhű öltözetet. Többen kiemelték,
hogy az emlékhely biztosítsa az em-
lékezés méltó módját, azt, hogy lerő-
hassák tiszteletüket, s ne „üres szívvel”
menjenek haza. Ugyanennyire fontos,
hogy az emlékhely szervezzen családi
programokat. Az emlékhely tematiká-
jának kötődése az iskoláskorú gyermek
aktuális tanulmányaihoz a leginkább
frekvenciált szempontok közé tartozik,
hiszen élővé tudja tenni az iskolában ta-
nultakat, a családban hallottakat. Egyre
fontosabbá válik, hogy kerékpárral jól
megközelíthető legyen az emlékhely,

Kardosné Gyurkó Katalin, a NOE elnöke és Móczár Gábor, a NÖRI főigazgatója (Fotó: Nagy Balázs)

Egy együttműködés
akkor sikeres, ha a felek
motivációi folyamatosak,
s emellett hosszú időtá-
vúak, azaz tartósak. Ezen
szempontokat szem előtt
tartva alapítottuk meg a
Családbarát Emlékhely dí-
jat, amellyel el szeretnénk
ismerni az emlékhelyek
erőfeszítéseit, s jelezni,
hogy mely újítások, fej-
lesztések hasznosak a csa-
ládok számára. A megáll-
podás kiter arra is, hogy a

Nagycsaládos kirándulás (Fotó: NOE)

s számukra megfelelő tároló legyen
biztosítva. Természetes feltételnek
mutatkozik, hogy az emlékhely ren-
delkezzen olyan kényelmi funkciókkal,
mint a megfelelő mosdók, pelenkázó
helyiség vagy büfé. A különböző családi
kedvezmények biztosítása szintén fon-
tos szempont, amikor a család egy-egy
emlékhely meglátogatásáról dönt.

NOE-kártyához, amelyhez mintegy két-
ezer szolgáltatás, cég termékei kapcsol-
lódnak kedvezményesen, az emlékhelyek
is csatlakoznak. Így minden tag számára
egységesen biztosított a kedvezmény, s
azt nem kell külön kalkulálni.

Együttműködésünk élő volta a kom-
munikációban rejlik. A NOE vállalta,
hogy hírlevelében, 12 ezer példányban
megjelenő magazinjában hírt ad az em-
lékhelyek aktualitásairól, programjairól,
melynek révén folyamatosan biztosítja a
családok figyelmét.

Úgy gondolom, hogy az emlékhelyek
annyi örömet, tudást, hazafias érzületet
adnak gyermekeinknek, amely minden
család, és így az ország javára válhat.
Köszönöm a NÖRI munkatársainak tá-
mogatását, és Móczár Gábor főigaz-
gató úr őszinte elkötelezettségét közös
ügyünk iránt.

Kardosné Gyurkó Katalin
a Nagycsaládosok Országos
Egyesületének elnöke

Beszámoló a IV. Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek Konferenciájáról

2023. február 28-án immár negyedik alkalommal szervezte meg a Nemzeti Örökség Intézete a Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek Konferenciáját az ELTE BTK-n, amely idén a családbarát emlékhely témakört járta körbe.

Kardosné Gyurkó Katalin, a Nagycsaládosok Országos Egyesületének elnöke, Fűrész Tünde, a Kopp Mária Intézet elnöke, Máthé Zsuzsa, a Szent István Intézet igazgatója és Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója a IV. Nemzeti és Történelmi Emlékhelyek Konferenciáján (Fotó: Nagy Balázs)

Az idei konferenciánkat az ELTE Bölcsészettudományi Kara látta vendégül, az igen reprezentatív Kari Tanácstermében. A Trefort-kert nem mellesleg 2016 óta történelmi emlékhely is, így nem véletlen, hogy a konferencia nyitányaként Dr. Bartus Dávid bölcsész-dékán a köszöntőjében a Trefort-kert

kiemelkedő szerepét hangsúlyozta az új- és jelenkori magyar felsőoktatásban. Ezt követően Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója a család jelentőségét emelte ki, mint igen fontos kapaszkodó a fiatalok identitásformálásával kapcsolatban. Harrach Péter, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bi-

zottság elnöke köszöntőjében pedig arról beszélt, hogy az emlékhelyeknek kötelező családbaráttá válniuk, mivel csak így lehet történelmi eseményeket, helyszíneket, szereplőket a fiatalokhoz közel hozni, valamint a múltat, a jelent és a jövőt összekapcsolni.

Ezt követően került sor a Nagy-

családosok Országos Egyesülete és a Nemzeti Örökség Intézete közötti együttműködési megállapodás ünnepélyes aláírására. A Kardosné Gyurkó Katalin elnökszöveg és Móczár Gábor főigazgató által szignált megállapodás leglényegesebb célkitűzése, hogy minél több család látogasson el a nemzeti és történelmi emlékhelyekre. További fontos célként fogalmazódik meg a magyar kultúra és annak kincseinek megőrzése, megtartása a nemzeti emlékezetben, valamint továbbadása a fiatalabb generációk számára. Itt fontos megemlíteni, hogy Móczár Gábor főigazgató úr a konferencián bejelentette az Év Családbarát Emlékhely-díj elindulását is: a jövő évtől az az emlékhely kaphatja meg ezt a díjat, amely a legtöbbet tesz a családok érdekében, akár kedvezmények biztosítása által, akár pedig a szükséges infrastruktúra kialakításával.

A délelőtti ülészakot az „A családok szerepe a nemzeti emlékezet ápolásában” című kerekasztal-beszélgetés zárta Fűrész Tünde elnökszöveg (Kopp Mária Intézet), Kardosné Gyurkó Katalin elnökszöveg (Nagycsaládosok Országos Egyesülete), Máthé Zsuzsa,

Dr. Bartus Dávid, az ELTE BTK dékánja (Fotó: Nagy Balázs)

a Szent István Intézet igazgatója, valamint Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója közreműködésével. A beszélgetés keretében Kardosné Gyurkó Katalin megjegyezte: manapság lazulnak a családi kapcsolatok, a nagyszülők sokszor távol élnek, ezért a helyi közösségeknek kellene bevonni a családokat az emlékhelyek megismerésébe. További kardinális problémaként jelölte meg, hogy a gyerekvállalás kitolódása miatt sokan nem is érik meg unokáik születését. Ezért foglalkozni kell azzal is, hogy tudnák az idősebb generációk továbbadni emlékeiket a fiatalabb generációk számára. Fűrész Tünde

hozzátette: habár manapság a világban az látszik, hogy a generációk egyre inkább eltávolodnak egymástól, hazánkban – az intézetünk kutatásai alapján – Nyugat-Európához képest erősebb a generációk közötti együttműködés, ez pedig erősíti a nemzeti identitást is, amelynek legfőbb

forrása a család. Máthé Zsuzsa pedig azt hangsúlyozta, hogy országunk története a családok történeteiből áll össze, ezért rendkívül fontos feladat a családok idősebb tagjainak visszaemlékezéseit megőrizni a múltból, és ezáltal minél több történetet megmenteni a jövő számára.

A délutáni ülészakot L. Simon László, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatójának előadása nyitotta meg, melynek során bemutatta a múzeum és intézményrendszerének családbarát programjait és rendezvényeit. Ezt követően két további kerekasztal-beszélgetésre került sor: az első a „családok mint kiemelt célközönség emlékhelyeink programjaiban és szolgáltatásaiban” témakört járta körül Grócz Zsolt, az Abasári Népfőiskola Alapítvány elnöke, Halászné Kapcsándi Szilvia, a pápai Pannonia Reformata Múzeum vezetője, Kardos Tamás, az Ópusztaszeri Nemzeti és Történelmi Emlékpark szakmai részlegvezetője, Ringert Csaba, az egri Dobó István Vármúzeum igazgatója, valamint Régert András, a Siklói vár történésze részvételével. A második kerekasztal-beszélgetés keretében pedig a 175-ik évforduló apropóján az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc emlékhelyeinek képviselői (Bartfay Emese, Monok polgármestere; Dr. Filus Erika, a kiskőrösi Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum igazgatója; Dr. Görög István, a pákozdi Katonai Emlékpark ügyvezetője; Illés Judit, a Tápióbicske Barátainak Köre elnöke; illetve Szili Ferenc, a Monostori Erőd Nonprofit Kft. képviselője) osztották meg gondolataikat az évforduló kapcsán.

Kósa-Grimm András Kristóf

Nemzeti Örökség Intézete, a Nemzeti Emlékezet Osztálya vezetője

Harrach Péter, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnöke (Fotó: Nagy Balázs)

Kulturális örökség és a családok

Család, örökség – mennyire természetes módon kapcsolódik egymáshoz ez a két fogalom! Ember-voltunkat, személyiségünket meghatározza az az örökség, amelyet szüleinktől, őseinktől kaptunk, „családilag”: egyrészt közvetlen „biológiai” vonalon, másrészt azonban tágabb, szinte minden irányba szerteágazó értelemben. Különös tekintettel arra, hogy ahogyan egy-egy személy, úgy a családok is egy nagyobb közösség „hálózatában” élnek, bontakoztatják ki az életüket, és egyáltalán nem utolsó sorban, az önmagukkal való azonosságukat.

Végvári vigasságok az Egri várban (Fotó forrása: Wikipedia Commons)

Örökségről szólva: a családtól a helyi közösségen át a nemzet közösségén, és azon is túlmutatóan (régio, földrész, világ), a szociális és térbeli környezet összefüggéseire szükségképpen társul még egy dimenzió, nevezetesen az idő (a történelem) dimenziója is. Valójában éppen ez az a dimenzió, amely legin-

kább, s talán elsősorban is, éppen az örökség révén ismerhető meg, élhető át. Lehetséges, és talán nem is teljesen alaptalan megközelítés, hogy „minden örökség”, amit magunk körül találunk, amivel mint meglévővel találkozunk – a jó is, a rossz is. A kulturális örökségről szólva azonban sokkal inkább egyfajta

minőségi, pozitív értékítélet megrostálta halmazra gondolunk, amelynek minden összetevője, eleme értéket jelent, értéket közvetít. Csodálatosan gazdag világ a kulturális örökség világa: végtelen sokfélesége, szerteágazó jelentése, szépsége, nyilvánvaló – vagy éppen rejtett – bölcsességének üzenete!

Ahhoz azonban, hogy ez a gazdagság valóban hozzáférhető és gazdagító is legyen, egyfajta beavatottságra, de legalábbis bevezetésre van szükség. Bizonyára ismerős Kodály Zoltánnak az a meghökkenő válasza, amelyet egy művészeti nevelésről szóló gyermek-napi konferencián (1948-ban Párizsban) mondott: „Arra a kérdésre, hogy mikor kezdődjék a gyermek zenei nevelése, azt találtam felelni: kilenc hónappal a születése előtt.” És igen, nemcsak a zene, de a kulturális örökség „anyagiasult” javainak megértését, és ami talán még fontosabb: megszerettetését sem lehet túl korán elkezdni, és ennek az elsődleges helye ugyancsak a család!

Milyen, illetve miként alakítható ki az ideális kapcsolat a kulturális örökségi javak és a család között? Ezen kapcsolat egyik legfontosabb jellemzőjének annak kell(ene) lennie, hogy: nincs benne semmi erőltetett, mesterkelt, programszerű, hanem a legnagyobb természetességgel illeszkedik a család életéhez. Vagyis otthon, a családi otthonban, a családi környezetben van jelen a kulturális örökség „bázis-rétege”. Ebben az elsődleges családi környezetben természetesen vannak, lehetnek jelen (igaz, családonként esetleg jelentősen eltérő mértékben és összetételben) értékes berendezési tárgyak, művészeti alkotások, és így tovább. A közösen átélt, családi összetartozást kifejező/építő események helyszínei jelent(het)ik a következő fokozatot: templom, múzeum, színház, a családi temetőlátogatások, a kirándulások során meglátogatott tájak, városok és falvak.

A „nem minden örökség műemlék, de minden műemlék örökség” megállapítás igazsága vitathatatlan, mégis: a kulturális örökséghez való kapcsolatépítésnek a következő fokozatát a műemlékeknek, azaz az elődök legkiválóbb alkotásainak

Mesélő lakosztályok interaktív múzeumpedagógiai foglalkozás (Fotó forrása: Wikipedia Commons)

az immár célzott, céltudatos felkérése, megcsodálása, az általuk hordozott „üzenet” megismerése jelenti. Családi kirándulások célpontjaként, ismereteket gazdagítva, ugyanakkor a családi összetartozás élményét-érzését is maradandó módon elmélyítve. A kulturális örökség, annak megismerése-ismerete, szeretete, identitást növelő, gazdagító energiája így „épül be” az ifjú családtagok szívébe-lelkébe, és a család egészének az életébe. Tovább „fokozható” a kulturális örökség család-építő, közösségépítő hatása, ha annak helyszíneit az azokat értő módon, élményszerűen bemutató, vagy azokhoz társuló (például zenei, irodalmi) programok alkalmából, azaz „célzott tudatossággal időzítve” keresik fel családok, sőt: családcsoportok – hiszen több, hasonló érdeklődésű család együttese többet jelent, mint az azokban résztvevők „matematikailag összeadható” létszáma. A családi „örökségi kirándulások” hatása évekkel, évtizedekkel később is érezhető marad, a gyermekként (esetleg a családdal együtt több alkalommal is) meglátogatott helyszínekre később is szívesen visszatérünk, nosztalgiával keresve az egykori érzéseket, és érdeklődéssel várva az újabb élményeket. Vagy

éppen úgy, hogy az egykori gyermekek, mint fiatalok, a barátaikkal térnek vissza az örökségi helyszínekre, vagy, immár szülőkként, a saját gyermekeikkel...

A természetjárók, túrázók klasszikus Kéktúra útvonalához hasonlóan egyre több örökségi útvonal, kulturális út is választható. Esetleg olyan összetartozó kulturális örökségi értékek szisztematikus, családi meglátogatása is, mint a nemzeti (és a történelmi) emlékhelyek. Családi programok megtervezéséhez, vagy több család együttes kulturális örökség látogatási programjához pedig napjainkban egyre több, és egyre hatékonyabb segítséget lehet találni. A különféle programajánlatok előre tervezhetővé teszik a látogatások tartalmának, útvonalának és időtartamának kidolgozását – bevonva már az előkészületekbe, a felkészülésbe az ifjabb, de az információs források kezelésében akár a szüleiknél járatosabb családtagokat is. A kulturális örökség közös családi program, amely a jelenben összekapcsolja a múltat és a jövőt.

Dr. Fejérdy Tamás

műemlékvédelmi szakmérnök,
a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti
Bizottság tagja

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program tapasztalatai és jövőképe

A Gödöllői Református Liceum diákjai az Esztergomi Vármúzeumban (Fotó: Késmárki Zsolt)

Egy régi közmondás szerint „sokan akarnak inni a kút vizéből, de kevesen vannak, akik a kút ásására vállalkoznak”. Akik figyelemmel kísérik munkánkat és kommunikációs felületeinket, hónapról hónapra tapasztalhatják, miként fejlődik, bontakozik ki intézetünk egyik fontos innovációja, az Emlékezetpedagógiai program, amelynek tesztidőszaka tavaly decemberben fejeződött be, és reményeink szerint hamarosan újabb lendületet vehet egyre több köznevelési és szakképző intézmény bevonásával. A történelmi és módszertani „kutatás” azt jelenti, hogy nemzeti és történelmi emlékhelyeinket egy új, a tananyag feldolgozását szolgáló mód-

szertan alapján, élményszerű tapasztalatszerzés keretében vonjuk be az iskolai tanulás folyamatába úgy, hogy a látogatás maradandó ismeretanyagot adjon, a tantervi haladáshoz pedig jól illeszkedjen a mélységelvű oktatás szempontjai alapján.

2022. december 1-én a Gödöllői Királyi Kastélyban tartott konferencia keretében is áttekintettük és értékeltük a program addigi eredményeit, előrehaladását. A szakmai összefoglalók és kerekasztal-beszélgetések azt mutatták, hogy a másfél évvel ezelőtti „zöldmezős” programindításunk gyümölcsöző és sikeres volt. A programban részt vevő, valamennyi állami,

egyházi és szakképzési fenntartót képviselő kétszáz tanintézmény mintegy ötezer diákkal jellemzően igen pozitív visszajelzést adott és örömmel várja az újabb lehetőséget a jövőben is.

Egy ilyen kezdeményezés sikerének három fontos feltétele van: a jó szakmai-pedagógiai módszertan, a gondos, szakszerű lebonyolítás, és az emlékhelyek munkatársainak együttműködése az öt teszthelyszínen (Komáromi erőd, Esztergomi Vármúzeum, Mohácsi Nemzeti Emlékhely, Gödöllői Királyi Kastély, valamint az Országház és környéke). Az első feltétel teljesüléséhez kiváló partnerre találtunk a Történelemoktatók Szakmai Egyesületében,

Pécsi diákok a Mohácsi Nemzeti Emlékhely ásatásainál (Fotó: Késmárki Zsolt)

akik kidolgozták az adott emlékhelyre alkalmazott három fázisú programcsomagot (tantermi előkészítés – helyszíni feldolgozás – iskolai utómunka). Az emlékhelyek felkereséséhez és a tanulócsoporthoz szervezéséhez hatékony segítséget kaptunk a Klebelsberg Központtól és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivataltól, valamint a történelmi egyházak iskolafenntartóitól.

A konkrét megvalósítás intenzív 4 hónapja alatt saját működésünket is teszteltük, és magunk is sokat tanultunk abból, melyek az átvethető jó gyakorlatok a programhoz kapcsolódóan és hol vannak az akadályok, buktatók, hol érdemes változtatni, fejleszteni. Azonban nem csupán erre hagyatkoztunk: az emlékhelyeket felkereső csoportoktól részben képeket, kisfilmeket és rövid beszámolót kértünk, részben pedig a tesztidőszak végén egy ötven kérdésből álló elégedettségmérő kérdőív megválaszolását is, ahol az utazástól a programcsomag felépítésén át az emlékhelyi tapasztalatokig minden hatótényezőről visszajelzést kaphattunk. Ezeket az értékes szempontokat a jövőben figyelembe fogjuk venni a program fejlesztésénél. Fontosnak láttuk, hogy valamennyi partnerünket, az oktatásirányítást, a fenntartókat, az em-

lékhelyek képviselőit, a pedagógusokat és szakmai szervezeteiket, támogató szakembereket folyamatosan tájékoztassuk a megvalósításról és terveinkről, amelyek arra irányulnak, hogy a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program a köznevelési és szakképzési rendszer

honismereti, nemzeti identitást formáló elemeinek szerves része legyen. Célunk, hogy ez az élményalapú ismeretszerzés más programokhoz hasonlóan (pl. Lázár Ervin vagy Határtalanul programok) állami források bevonásával beépüljön az oktatás-nevelés mindennapjaiba. Örömmel látjuk, hogy partnereink megismerték, nagyra értékelték és folytatásra érdemesnek tartják mindazt, ami eddig megvalósult.

A program vezetőjeként a köszönetnyilvánítással együtt külön szeretném kiemelni azt a sok pozitív szakmai-emberi tapasztalatot, amelyet a támogató pedagógusokkal való párbeszédben, majd a szervezés során és a helyszíneken velük együtt szereztem.

Hogyan tovább? Jelenleg már folynak az egyeztetések a köznevelési irányítóival a rendszerfejlesztés és a pedagógiai tartalom konkrét teendőiről, az utazásfinanszírozásról, a Makovecz Campusz-

szal az emlékhelyek és a tanártovábbképző programok összekapcsolódási lehetőségeiről, a NÖRI partneriskolai hálózatának kialakításáról és a külföldi magyar szervezetekkel való együttműködésről (például a Rákóczi Szövetségén keresztül).

Emlékezetpedagógiai programunkat nemcsak a kutatás, hanem a harang metaforája is jól kifejezi: ha egyetlen pontját megütjük, akkor is az egész szólal meg, ami esetünkben a teljes nemzeti, szellemi örökség. A módszertan, a szervezés, a társintézmények mind arra valók, hogy minél többen meg is hallják a harang hangját és útra keljenek velünk irányába.

Késmárki Zsolt

a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program vezetője

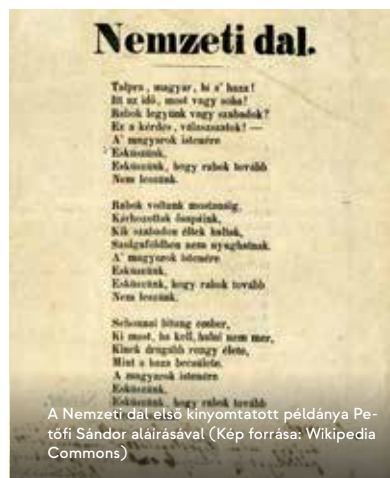

Kisfilm készítése a Gödöllői Királyi Kastélyban (Fotó: Késmárki Zsolt)

A 2022-es év új emlékhelyei:

Isaszegi csatatér, Tápióbicskei csatatér, egykori Landerer-nyomda, Siklósi vár, Szabolcsi földvár és templom

2022 során öt történelmi emlékhellyel bővült a hazai emlékhelyek listája. Ezek közül három az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc során játszott szerepe miatt, egy a kuruc-labanc szembenállás okán, egy pedig a korai magyar középkor fontos jog- és vallástörténeti helyszínéeként érdemelte ki a minősítést.

Az egykori Landerer-nyomda

A Landerer-nyomda a Hatvani kapu közelében, a pesti Horváth-ház földszintjén helyezkedett el. Bár az épület helyére a Magyar Nemzeti Múzeumot szánták, 1814-ben mégis inkább bérházat húztak fel a telken, Pollack Mihály tervei alapján. Landerer Lajos a családi örökség folytatásaként az 1840-es évekre az ország legkorszerűbb nyomdáját hozta létre a klasszicista stílusjegyeket viselő bérház földszintjén. A vállalkozás bővítése miatt vette maga mellé üzlettársnak Heckenast Gusztávot. Az 1848 előtti időkben a kor újságai közül

számos itt jelent meg, egyebek közt a Pesti Hírlap, a későbbiekben pedig e nyomda alkotta meg az önálló magyar pénzt, a „Kossuth-bankót” is. 1848. március 15-én Landererek nyomtatták ki a Petőfi Sándor által írt Nemzeti dalt és a 12 pontot is. A bérház lakófunkciója sem volt kihasználatlan, itt lakott ugyanis hosszabb-rövidebb ideig: Kossuth Lajos, Arany János, Bajza József, Garay János, Vörösmarty Mihály és Jókai Mór is. Sőt, az épületben működött 1848 májusa és szeptembere között Batthyány Lajos gróf miniszterelnöki irodája is. 1849 után a nyomda megmaradt, ám a bujdosni kényszerülő Landerer helyett immár Heckenast vitte tovább a boltot. A nyomda hozta ki Jókai számos regényét, majd a házban működött a Vasárnapi Újság szerkesztősége is. A házat többször átépítették, majd megsérült a második világháború során is, ám jelenleg is áll, s felújítására vár.

A tápióbicskei csatatér

2023 áprilisában volt 174 éve, hogy megkezdődött a magyar diadallal végződő tavaszi hadjárat, melynek csúcspontja Buda várának május 21-ei bevétel volt.

A tavaszi hadjárat részét képező tápióbicskei csata a következőképpen zajlott le. A magyar sereg hírszerzési

információi szerint már csak a császári sereg poggyásza maradt a településen, azonban Klapka György VII. hadtestének elővédje egy egész dandárnyi császári erő tűzébe került. A váratlanul kialakult zűrzavar több egységet magával sodort, mire Klapka bevette a lovasságot, akikkel szemben Jelačić horvát lovassága is megindult. Az összecsapásból a jóval képzettebb magyar huszárok kerültek ki győztesen. A magyar hadtest azonban a lovassági roham sikerének ellenére folytatta a hátrálást a Tápió mögé. A csata menetét Damjanich III. hadtestének harcba vetése változtatta meg. A Tápió hídját is ekkor foglalták vissza egy roham során: Földváry Károly őrnagy, a szegedi 3. zászlóalj, a „fehértollasok” parancsnoka

elragadta a kassai 9., „vörössipkás” zászlóalj lobogóját, így a két zászlóalj – egyik egység a félelmet nem ismerő parancsnokot, a másik a zászlót követve – egyszerre rohanta meg a hidat. Ezt követően a két hadtest a velük szemben álló császári erők fölé kerekedett.

Az isaszegi csatatér

A Tápiónál lezajlott ütközetet két nappal követte a tavaszi hadjárat következő csatája, az Isaszeg melletti, 1849. április 6-án. Itt a Görgei Artúr vezette magyar honvédsereg fényes győzelmet aratott a császári-királyi haderő felett, a csata az egész szabadságharc történetében is jelentős mérföldkőként értékelhető.

Isaszegnél a két főerő ütközött meg egymással: magyar részről Klapka György I. hadteste, Aulich Lajos II. hadteste, illetve Damjanich János III. hadteste. A csata eredményeképpen a magyar sereg még aznap elfoglalta Isaszeget, majd másnap puskalövés nélkül bevonult Gödöllőre. Ezzel befejeződött a Duna-Tisza közének felszabadítása és lehetőség nyílt Komárom felmentésére.

A siklósi vár

A siklósi vár a 13. század második felében épült. A 14. század végétől a magyar belpolitikai életben meghatározó Garai család birtokába került, az 1401-es a bárói lázadásban szerepet játszó család itt tartotta fogságban Zsigmond magyar királyt öt hónapon keresztül. A vár a 16. század elején került a Perényi család tulajdonába. Kanizsai Dorottyia egy ideig a siklósi várban őriztette a Szent Koronát a mohácsi csata utáni zűrzavaros években. A török kiűzése után a vár a Batthyány család tulajdonába került. Kiemelkedik közülük Batthyány Kázmér gróf, az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc harmadik felelős kormányának külügy-

minisztere. Sírja a vár kápolnájában található. A vár 1939-ben menedékkül szolgált lengyel menekült tiszteknek is. Országosan ismertté tette a helyszínt, hogy Siklóson – így a vár területén is – forgatták 1963-ban A Tenkes kapitánya címmel a Magyar Televízió legelső saját gyártású sorozatát.

A szabolcsi földvár és templom

Szabolcs községben található Közép-Európa egyik legjobb állapotban fennmaradt 10. századi földvára. A 280 m

hosszú és 140 m széles, impozáns földvár a keleti népek betörései ellen igen jó szolgálatot tett, támadások esetén ugyanis a környék lakosságának védelméül szolgált. A földvár a tatárjárás idején megrongálódott, így elvesztette korábbi jelentőségét.

Az erőd tövében lévő templom (ma a református felekezet használja) a 11. században épülhetett, és az Alföld egyik legrégebbi, ma is álló temploma. Az évszázadok során többszöri átépítésen esett át, magán visel gótikus és barokk stílusjegyeket is. A honfoglalás utáni megtelepedés és az államalapítás korszakából fennmaradt építmények jelentőségét növeli, hogy Szabolcsban 1092. május 20-án Szent László király egyházi zsinatot és törvényhozó gyűlést tartott, amelynek törvényei a korai magyar állam történetének egyik legfontosabb jogtörténeti alkotásaiként ismertek. Az itt megalkotott törvények nem csak egyházi vonatkozásúak voltak, számos közülük a világi életet, a hétköznapiakat szabályozta: egyrészt a keresztény vallás megszilárdulását, másrészt a tulajdon védelmét szolgálták.

Kovács Csaba
emlékhelyekért felelős referens

Családi nap a Fiumei úti sírkertben

Hazánkban 2001 óta május utolsó vasárnapja két jelentős ünnepünk időpontjává is szolgál. Ekkor tartjuk ugyanis a Magyar Hősök Emlékünnepét és a gyereknapot is. A hősi halottakra való megemlékezést és a legifjabb generáció szórakoztatását célzó ünnepek lelkületükben és eszköztárukban is nagyon eltérőek egymástól. Ennek ellenére a Nemzeti Örökség Intézete 2022. május 29-én kísérletet tett a két ünnep összehangolására egy családi nap keretében.

Résztevők a NÖRI családi napján, 2022. május 29-én (Fotó: Nagy Balázs)

2022 májusának utolsó vasárnapján a NÖRI családi napot rendezett a Fiumei úti sírkertben *A hősök nyomában* címmel. A nemzeti emlékhelyen számos hősi sírhely és több katonai temető rész található, ahol olyan magyar katonák nyugszanak, akik vérüket hullajtották a Hazáért. Emellett a sírkertben több nagyszabású emlékmű is tiszteleg a hős honvédek és szabadságharcosok előtt. A NÖRI céljává tűzte ki, hogy ezen a napon a gyerekeknek olyan programokat szervez, ami közelebb hozza őket a magyar katonák hősi-

ségéhez és áldozatvállalásához.

Május 29-én, a délelőtti órákban a Magyar Honvédség a temető első világ-háborús emlékművénél, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum pedig a sírkert 52-es parcellájában, azaz a Központi Katonai Temetőben szervezett megemlékezést a Magyar Hősök Emlékünnepé alkalmából. Ezzel párhuzamosan a NÖRI szervezésében hagyományörző programok kezdődtek a Kossuth Lajos mauzóleuma és az 1848/49-es honvédsírok melletti füves területen. A Budakeszi

Katonai Hagományörző Egyesület biztosította a tűzérési bemutatót Gábor Áron ágyújának másolatával, továbbá a gyalogsági fegyverbemutatót (elöltöltős puská kezelése, egyéni és sortüzek), a „szuronyvitan”-bemutatót, továbbá a gyalogsági alaki és harcászati szemléltetést. A különleges programok számos érdeklődő családot vonzottak. A jelenlévő gyerekek bevonásával honvéd toborzóra is sor került, alaki betanítással, amelynek része volt a fordulatok, a menetelés, valamint fapuska segítségével a puska kezelés megtanulása is. Ezenkívül korhű sátrakban a tábori élet szemléltetésére is sor került és lehetőség nyílt kézműves foglalkozásra is, melynek keretén belül többek között fakanálbábót és saját hősi érdemrendet is készíthettek a gyerekek, amelyekkel akár a későbbiekben is felidézhetik a hősök napi gyereknapot. A hagyományörző programok és a kézműves foglalkozások mellett egy nagyszerű bábelőadás tette teljessé a jelenlévő gyerekek élményét. A *furfangos székely mese* című előadást a Batyuszínház adta elő.

A programokon a családdal – feleségemmel és három kisgyermekemmel – vettem részt. Miután tisztele-

tünket tettük az 1848/49-es katonák sírjai előtt és alaposan megszemléltük Kossuth Lajos impozáns mauzóleumát, bekapcsolódtunk a NÖRI által szervezett programokba. Nyolcéves kislányom elsősorban a kézműves foglalkozás iránt érdeklődött és sok időt

kók jelentették a legnagyobb örömet és persze a tűzérési bemutató a fülsüketítő ágyúdörrenésekkel. Családunk valódi élményekkel gazdagodott a NÖRI családi napján, amelyről közel egy év elteltével is örömmel mesélünk.

Bár a Magyar Hősök Emlékünnepé

és a gyermeknap témájuk szerint nagyon különböznek egymástól, mégis a NÖRI-nek sikerült mindkét ünnepet egyszerre, méltó és gyerekközpontú módon megtartani a Fiumei úti sírkertben. Mindezt úgy, hogy a gyerekek, illetve a családok, akik részt vettek a programokon, interaktív élményeken keresztül kerültek közelebb a magyar történelemhez és ez által erősödhetett a nemzeti identitástudatuk is. Ez a szemlélet vezérli a NÖRI-t munkája során, kiváltképp egyik legfőbb projektje, a Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program kifejlesztésében és megvalósításában is.

Dr. Tóth Zsolt

Nemzeti Örökség Intézete,
társadalmi kapcsolatokért
felelős igazgató

Gyerekek a NÖRI családi napján (Fotó: Nagy Balázs)

töltött egy fakanállány elkészítésével, dekorálásával. Számára a legemlékezetesebb az igen vicces bábelőadás volt, amit azóta is gyakran felidéz. Két óvodás korú kisfiam érdeklődését inkább a hagyományörző katonák keltették fel. Miután azonban megtudták, hogy a fehér színű egyenruhát viselők az ellenséges katonák, csak a barna atillás honvéd katonákkal voltak hajlandóak szóba állni. A nagyobbik fiam az egyik császári tisztnek a türelmét is próbára tette: amikor a hagyományörző katona meg akarta neki mutatni a kardját, az öt éves gyermek visszalökte azt, mondván, nem barátkozik az ellenséggel. Ez egyszerre tükrözheti egy kisgyermek hazafias lelkületét és a hagyományörzők hiteles megjelenését is. A fiúk számára a honvédektől kapott huszárcsá-

Hagyományörzők a NÖRI családi napján (Fotó: Nagy Balázs)

Fiumei Guide újratöltve – Irány a sírkert!

A Nemzeti Örökség Intézete ez év tavaszától egyre több célponttal és sétalehetőséggel várja azokat, akik a Fiumei Guide mobiltelefonos alkalmazásával kívánják felfedezni Magyarország egyetlen nemzeti emlékhelyként működő temetőjét, a Fiumei úti sírkertet.

A Fiumei Guide applikáció kezdőfelülete
(Fotó: Gyökös Eleonóra)

szóróanyagok, ismeretterjesztő kiadványok, tematikus séták, kisbuszos túrák, tájékozási játékok várják a látogatókat, egységes jelzőtáblák és parcellakövek segítik térbeli tájékozódásukat. Immár az egyes parcellaköveken lévő QR-kódok beolvasásával is megismerhető e páratlan szoborpark, illetve azok a sírhelyek, ahol a magyar nemzet maradandót alkotó tagjai nyugszanak az egész országot behálózó Nemzeti Sírkert részeként.

A Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) 2016 óta működteti a Fiumei úti sírkertet, és azóta számos lehetőséget alakított ki a modernkori Magyarország szabadtéri történelemkönyvének számító nemzeti emlékhely megismerésére. Infópont, térképek,

A NÖRI céljai között kezdettől fogva szerepelt, hogy az egyéni látogatók testreszabottan ismerhessék meg a Fiumei Úti Sírkert Nemzeti Emlékhelyet. Ehhez kapcsolódóan a NÖRI 2020-ban mutatta be a Fiumei Guide-ot, a sírkert felfedezését se-

gítő, a Professzionál Informatikai Zrt. közreműködésével kifejlesztett okos-telefonos alkalmazást.

Az először csak Androidra, később IOS-re is fejlesztett applikáció a sírkert „top 100” nevezetességét mutatta be. Ezek között megtalálhatók a sírkert ékköveinek számító nagy mauzóleumok, a nemzet első ünnepelt politikusainak, Batthyány Lajosnak, Deák Ferencnek, Kossuth Lajosnak a sírepményei, továbbá a legjelentősebb emlékművek és látványosságok is, úgy, mint az Első világháborús emlékmű, a kültéri pavilonban kiállított Apponyi-hintó, a részlegesen magújult kettős árkádsor vagy az azóta kialakított Szentkereszt szakrális tér. A legnevezetesebb parcellák mellett számos jelentős személy síremléke is bekerült az alkalmazásba, így a mindenki által ismert Ady Endre, Arany János, Jókai Mór, József Attila, Munkácsy Mihály nyughelye, de az app segítségével könnyedén odatalálhatunk az első magyar orvosnő, Huggonnai Vilma, a Titanic katasztrófájának túlélőit mentő hajóorvos, Lengyel Árpád vagy a kommunista Budapesten talpalatnyi Párizst teremtő Rotschild Klára divattervező síremlékéhez is.

A látóvalók sora azóta két ütemben, 50-50 tétellel bővült. Az app segítségével immár felkereshető az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emléket holtáig ápoló Damjanich Jánosné sírköve, a nagy vagyonát a magyar tanügyre hagyó báró Strallendorf Brúnóné nyughelye, aki házat építtetett a Pál utcai fiúk grundjára, vagy a Mentőszolgálat és a Mentőmuzeum alapítójának, Kresz Géának, illetve a Révai Nagy Lexikona című, ma már kordokumentumnak számító sorozat kiadójának, Révai Mór Jánosnak a sírja, ahogy az első országgyűlési képviselő, a 2021-ben hazai földbe temetett Slachta Margit végső nyughelye is.

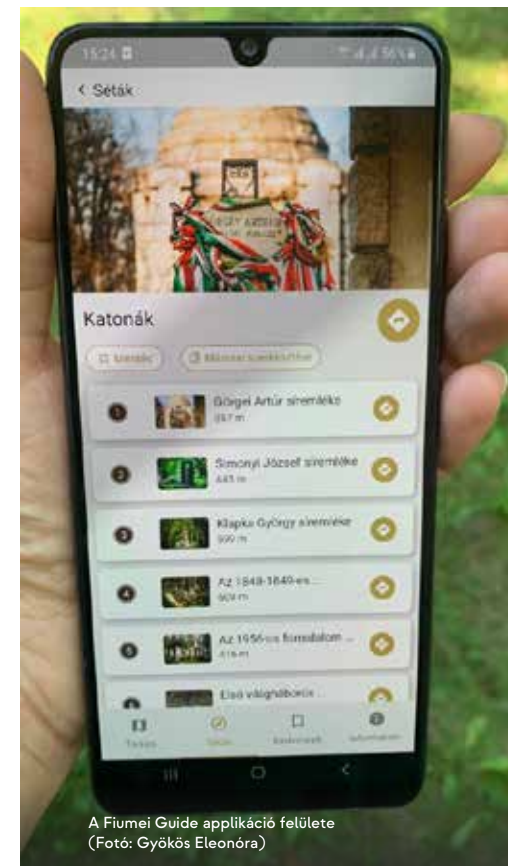
A GPS-alapú Fiumei Guide applikáció a felhasználói élmény tervezése során (UIX) olyan nyitóoldalt kapott, amelyen áttekinthetően jelenik meg a menürendszer és a nyelvválasztás (magyar-angol) lehetősége. A Térkép menüpontban rögtön egy újdonsággal találkozhat a felhasználó: térkép alapú keresési funkcióval bővült az app: a látóvalók a térkép nagyítási szintjétől függően jelennek meg és listázódnak. Mind a térképen szereplő pontokon, mind a lista elemein keresztül elérhető a célpontokról készített rövid képes-szöveges tartalom, a navigáció elindítását követően pedig egy részletesebb anyag is. Mindezek mellett a felső mezőben megmaradt a név szerinti keresés lehetősége is arra az esetre, ha a látogató határozott céllal érkezik.

A szintén új, Séták menüpontban jelenleg 27 tematikus gyűjtést talál a felhasználó: a lenyűgöző mauzóleumok mellett felkeresheti többek között az idén 150 éves Budapest arcúlatát meghatározó építészek, köztük Ybl Mik-

lós, Schickedanz Albert, Steindl Imre, Hauszmann Alajos vagy Alpár Ignác síremlékeit, végigjárhatja Gasztrósétánkat, amely a Gerbeaud, a Stühmer és a Gundel család nyughelye mellett a borkereskedő és sörgyáros dinasztiák impozáns sírepményeit is érinti, de bepillantathat a 20. század elején születő iparművészet kulisszatitkaiba is, Lesznai Anna, Ferenczy Noémi, Horti Pál és Maróti Géza síremlékeit felkeresve, ahogy megismerkedhet azokkal a nemzetépítőkkal is, akik muzeumok, alapítványok, iskolák létrehozásával gyarapították hazánkat. Az app megadja a séta hosszát és időtartamát, és a látogató helyzetéből kiindulva rajzolja meg a kiválasztott útvonalat.

A navigáció elindítása után válnak elérhetővé a képes-szöveges tartalmak, amelyek között akár „lapozni” is lehet. A kiválasztott tematikus séta mentéssel a Kedvencek menüpontba helyezhető vagy a Másolat mentése funkcióval – a látogató igényeinek megfelelően – szabadon csökkenthető vagy növelhető az állomások száma. Teljesen egyedi séták tervezése is lehetővé vált az immár 200 célpontot tartalmazó alkalmazásban, az Új séta létrehozása gombra koppintva.

A vizuálisan is új megjelenésű, ingyenes Fiumei Guide kézenfekvő megoldás a sírkert megismerésére azoknak, akik nem tudnak vagy nem

A Fiumei Guide applikáció felülete
(Fotó: Gyökös Eleonóra)

akarnak vezetett sétán részt venni. Az először nálunk járóknak A legnagyobb látványosságok és az Impozáns mauzóleumok témákat ajánljuk, visszatérő látogatóink 25 további tematikus sétaútvonalból választhatnak, de összeállíthatják saját sétáikat is, akár már azelőtt, hogy a sírkertbe érkeznének.

Töltsék hát le a Fiumei Guide-ot az App Store-ból vagy a Google Play áruházból, böngésszenek tartalmában, és tudjanak meg többet Magyarország egyetlen nemzeti emlékhelyként működő sírkertjéről!

Gyökös Eleonóra
a Nemzeti Örökség Intézete tudományos munkatársa

Családi programok a Fiumei úti sírkertben

A Fiumei úti sírkert számos sétával várja a látogatókat, amelyek kínálatából történelmi, irodalmi, művészeti tematikák közül lehet választani. A vezetett séták során az érdeklődők megismerkednek a temető és a benne nyugvók múltjával, a 19-20. század fordulatos évtizedeivel, a sírkert épített örökségével. Minden hétvégén tematikus séták várják a sírkertbe látogatókat, akik előzetes regisztrációt követően ingyenesen vehetnek részt rajtuk.

Tematikus séta a Fiumei úti sírkertben (Fotó: Nagy Balázs)

Hétköznapokon elsősorban diákoknak – felső tagozatos és középiskolás korosztálynak – tartunk rendhagyó tanórákat, melyeken élményszerű módon juthatnak ismeretanyaghoz a tanulók.

A Fiumei úti sírkert nemcsak a felnőttek számára rejt érdekességeket, történetei gyermekszemmel is megismerhetők, ezért sétakínálatunk között található az ún. családi séta, ahol a szülők kisiskolás korú gyerekeikkel együtt

fedezhetik fel a temető rejtett titkait. Ezekre a sétákra leginkább az országos szintű kulturális rendezvényeken, a Múzeumok Éjszakáján, a Kulturális Örökség Napjain, vagy az Intézetünk

által kezdeményezett Emlékhelyek Napján mutatkozik igény, hiszen az ilyen rendezvények jellege és célja az, hogy olyan családi kikapcsolódást kínáljanak, amelyben a kisgyermek is örömeiket lelke.

A családi séta során régi sírboltok díszítéseit, különleges szobrok jelentéseit fejtjük meg, miközben a változatos növényvilágba is bepillantathatunk. A temető bemutatását játékos módon, különböző jellegű kérdéseket tartalmazó feladatlap köré fűzzük fel, így a séta interaktívvá válik a résztvevők számára. A feladatok között van keresztrejtvény, szobor keresés, növényfelismerés, angyal és állat „gyűjtés”, valamint szimbólum fejtés is.

A már említett rendezvények programkínálata között is vannak olyanok, amelyek a legkisebbek figyelmét is le-

kötik. Ilyenek a hagyományörző bemutatók, a kézműves foglalkozások vagy a keresős játékok. 2022 őszétől a sírkert kisbuszos túra keretében is bejárható, amelyet kedvezményes családi jeggyel is igénybe lehet venni.

A temetőkert a város különleges parkjaként is funkcionál, zöld felülete vonzza a sétálni, elmélkedni, vagy akár futni vágyókat, de gyakran hozzák levegőztetni szülők is gyermekeiket babakocsiban tolva. Innen jött az ötlet, hogy a jó idő beköszöntével „baba-mama-papa” sétákat is indítsunk hétköznap délelőttönként. Erre a sétára kizárólag kisbabás szülőket szeretnénk invitálni, akikkel sokkal kötetlenebb formában tudunk megtenni egy-egy tematikus sétát. A kötetlenség alatt azt értjük, hogy mind a séta ritmusát, mind annak megállóhelyeit a résztve-

vők igényeihez illesztjük, vagyis séta közben lehetőség van bármikor megállni, a pihenőhelyeken akár babát is lehet etetni, a gyermek sírása pedig nem számít zavaró tényezőnek a sétára jelentkezők körében. Reméljük, hogy a kismamák és a kispapák számára így nemcsak a szép környezet, hanem a séta során hallott kulturális, történelmi élmények is feltöltődést fognak jelenteni. A sírkert területén kialakításra került egy szoptató és pelenkázó helyiség is, amelynek használata segítséget jelenthet a kisgyermekes családok számára.

Farkas Edit
a Nemzeti Örökség Intézete
történésze

Családi program a Fiumei úti sírkertben (Fotó: Nagy Balázs)

A Nemzeti Sírkerttel kapcsolatos fejlemények 2022-ben

A Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI), mint a Nemzeti Sírkert részeként védett sírok felett rendelkezési jogot gyakorló szervezet 2022-ben hozzáfogott annak a nagyszabású, több évet felölelő projektnek a végrehajtásához, amelynek célja annak az országosan mintegy hétszáz temetkezési helynek a megjelölése, amelyekben védett sírok találhatók.

Miklós temető volt, ahol a város vezetésével való kiváló együttműködésnek is köszönhetően megvalósulhatott az első temető megjelölése 2022. március 24-én. Az avató ünnepségen Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója hangsúlyozta, hogy a Nemzeti Sírkertben olyan személyek nyugszanak, akik a múltban elért eredményeikkel irányt mutatnak nekünk a jövőre nézve, továbbá hozzájárultak ahhoz, hogy mi, magyarok, itt, a Kárpát-medencében ezer éve megmaradhassunk, és gyökereinket egyre mélyebbre ereszthes-sük. A tavalyi évben Keszthely mellett megjelölésre került még Budapest több temetője is: a Fiumei úti sírkert, a Salgó-tarjáni utcai zsidó temető, a Farkasréti temető, az Óbudai temető, a Megyeri úti temető, valamint az Új Köztemető is. Vidéki településeken is folytatódott a projekt, okos parcellakövel és felújított térképpel hívják fel immár a látogatók figyelmét jeles nagyjaink nyughelyére Csurgó, Sümeg, valamint Veszprém városának temetői is.

Az idei évben Intézetünk mintegy harminc temetkezési hely megjelölését tervezi. Ennek keretében került megjelölésre januárban Pákozdon az Ismeretlen katona sírja, februárban pedig Pannonhalmán a Gyórszentmártoni te-

A kezdeményezés lényege, hogy az adott temetkezési helyen járó látogató figyelmét felhívjuk arra, hogy ott olyan jelentős személyek nyugszanak, akiknek a sírhelye a Nemzeti Sírkert részeként védettek. A megjelölni szándékozott temetőben egy fekete gránitból készült, 25x25x50 centiméter méretű, felső felületén szögben levágott parcellakő kerül elhelyezésre a bejáratnál, amelyre gravírozással és homokfúvással a képen látható felirat, illetve logók kerülnek, valamint a tetejére egy QR-kód, ame-

lyet okostelefonnal beolvasva az adott temetőben található védett sírok listájára vezet a NÖRI honlapján, részletes információkkal szolgálva az ott nyugvó személyekről.

Továbbá a megjelölt temető bejáratánál található térképen is kiemelésre kerül a védett sírok pontos elhelyezkedése a könnyebb tájékozódás érdekében, valamint egy rövid leírás a NÖRI és a Nemzeti Sírkert lényegéről.

Ennek a kezdeményezésnek az első állomása a Keszthelyen található Szent

mető, ahol a kommunista államhatalom által 1950-ben felszámolt szerzetesrendekre, a Pannonhalmi Szociális Otthonba száműzött és ott elhunyt szerzetesekre emlékeztünk többek között Hortobágyi T. Cirill pannonhalmi főapáttal közösen. Ezzel egy időben egy emléktábla avatására is sor került a Gyórszentmártoni temetőben a Kommunizmus áldozatainak emléknapján. Március vége óta Székesfehérvár négy temetőjében – a Béla úti, Csutora, Sóstói és a Hosszú temető – jelzi immár okos parcellakő és térkép a Nemzeti Sírkert részeként védett nyughelyeket. Cser-Palkovics András, Székesfehérvár polgármestere beszédében kiemelte, hogy a parcellaköveken keresztül elérhető információra igényük van az embereknek. Ezt mutatja az is, hogy a Székesfehérvár temetőibe meghirdetett tematikus, az ott nyugvó személyeket bemutató séták azonnal betelnek. Hozzátette: a NÖRI kezdeményezése arra ad lehetőséget, hogy ha valaki

nem egy csoporthoz csatlakozik, hanem egymaga látogat el egy temetkezési helyre, akkor is kap információt az ott nyugvókról. Székesfehérvár temetőiben számos olyan személy nyugszik, akikre érdemes emlékezni, akik például szolgálnak a jövő nemzedéke számára. Idei terveink között szerepel még Budapest további, Debrecen, Szolnok, Pécs, Sopron, Nagycenk, Gödöllő, valamint Kőszeg temetőinek megjelölése is.

Ezzel párhuzamosan folytatódott a Nemzeti Örökség Intézetének éves sírfelújítási programja is. A tavalyi évben a teljesség igénye nélkül az alábbi síremlékek kerültek felújításra teljes körűen Intézetünk által:

- Hauszmann Alajos
- Horvát István
- Hugonnai Vilma
- Illyés Gyula
- Inczédy György
- Jávor Pál
- Libál Emília
- Mikszáth Kálmán
- Móricz Zsigmond
- Perczelné Kozma Flóra
- Staud Lajos
- Verseggy Ferenc
- Vietórisz József
- Weiss Manfréd

A Nemzeti Örökség Intézetének kiemelt célja, hogy az elkövetkező években mindazon temetkezési helyek megjelölésre kerüljenek, ahol a Nemzeti Sírkert részeként védett sírok találhatók és sírfelújítási programunk keretében folyamatosan újulhassanak meg nemzeti nagyjaink síremlékei.

Fehér Zoltán
nemzeti sírkertért felelős referens

A Magyar Nemzeti Múzeum és intézményrendszerének családbarát programjai

Milyen szerepe, feladata lehet a Nemzeti Múzeumnak, és milyen küldetése van a családok szemléletének, a nemzeti identitás formálásának terén a mai világunkban, abban az állandóan változó kulturális és kommunikációs térben, amiben élünk?

Tárlatvezetés a Magyar Nemzeti Múzeumban (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum)

Az ország legrégebbi és legnagyobb múzeumának – hitem szerint – az a legfőbb küldetése, hogy történelmünk fontos tárgyainak őrzésén és bemutatásán keresztül is őrizze és erősítse a magyar nemzeti identitást. Mindent

meg kell tennünk annak érdekében, hogy minden fiatal találkozzon azzal az üzenettel, hogy több mint ezeréves állammal rendelkező, erős, számos területen jelentős teljesítménnyel rendelkező nemzet tagjai vagyunk.

A Magyar Nemzeti Múzeumnak közgyűjteményként egyértelmű a feladata: egyrészt gyűjtjük a Kárpát-medence egészének a honfoglalás előtti időszakra vonatkozó történeti, tárgyi, régészeti anyagait. Jelentős gyűjtemé-

nyünk van a római korból: az egykori Pannónia területéről számos olyan régészeti anyaggal rendelkezünk, amely egyébként tárgyi és történeti jelentőségét tekintve világszínvonalú, ezek közül is kiemelkedik a Seuso-kincs.

pontot is figyelembe kell vennünk az identitásformáláson túl, hogy újabb és újabb nemzedékeket formáljunk olyan tudatosan élő polgárokká, akik számára a komplex tudásszerzés folyamatában az egyik fontos helyszín a múzeum.

Tematikus tárlatvezetés a Magyar Nemzeti Múzeumban (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum)

Másrészt a honfoglalást követően a Kárpát-medencében élő, államot alapító, jelentős gazdasági, kulturális, tudományos, vagy sportteljesítményt felmutató magyar nemzet történeti anyagát is gyűjtjük, majd feldolgozzuk, publikáljuk és kiállításokon tesszük közzé.

A tevékenységünk két irányú: egyrészt tudományos és ismeretterjesztő. Tehát nemcsak a hazai és a nemzetközi tudományos szférát kell megszólítanunk és részt venni annak munkájában, hanem a hétköznapi embereket is el kell érni az üzeneteinkkel. Az egyik legfontosabb célközönségünk a gyermekek, a felnövekvő ifjúság és rajtuk keresztül a családok. Hiszen ők azok, akiknél azt a szem-

Kettős feladatunk van tehát, az érték mellett élményt is kell közvetítenünk, hogy ebben a rendkívül összetett kommunikációs térben versenyben maradjunk, és a közönség változó igényeinek meg tudjunk felelni azzal együtt is, hogy hazánk egyik leglátogatottabb múzeuma az intézményünk. A megszólítani kívánt személyeket nekünk kell elcsábítanunk az internet világától, valamint a közösségi médiumoktól. Éppen ezért rendkívül fontos a tudományos munka mellett a tudásközvetítés is: úgy átadni a sok évszázad során felhalmozott ismeretanyagot, hogy az élvezetet is nyújtson a ma embere számára.

A gyermekek számára identitás-erősítő, a magyar nemzeti múlt nagyszerűségébe bevezető programot, míg a családok számára ezt megerősítő programot kell biztosítanunk.

A hozzánk betérő külföldi turisták számára viszont egy olyan élményszerű látogatást kell nyújtanunk, hogy

Múzeumpedagógiai program a Magyar Nemzeti Múzeumban (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum)

azzal a meggyőződéssel távozzanak tőlünk, miszerint ez a nagyszerű nemzet a több, mint ezeréves történelme során jelentős teljesítményeket ért el. A jelenleg is látható, *Magyar EXPO sikerek – 1851-2021* című időszaki kiállításunkkal is azt az érzést szeretnénk erősíteni, hogy büszkék lehetünk magyarságunkra.

szokat ebben a múzeumban kell keresni. Elsődlegesen ez az az intézmény, ahol komplex módon tudjuk bemutatni a magyarság teljesítményeit.

A tudásközvetítésben a tárlatvezetések folyamatos megújítása tehát stratégiai jelentőségű, és ebben a munkában rendkívül sok olyan elem van, amelyet kifejezetten a családok

egyik legsikeresebb, *Élő múzeum* című programunk, amely a családok, a gyermekek kedvencének számít, hiszen itt a tárlatvezetőink egy szituációs játékhoz hasonlóan, korabeli ruhákban és eszközöket alkalmazva, a gyermekeket bevonva, a kiállítóteret egyfajta színházi térré alakítják át, és mesélnek egy-egy történelmi eseményről, a kor-

szak szokásairól vagy éppen társadalmi viszonyairól. Ezen program az élményszerűségről szól: úgy átadni tudást, és bemutatni bizonyos történelmi korszakok fontos kérdéseit, hogy azzal maradandó élményt nyújtsunk a hozzánk látogató családoknak. Nagyon sokat jelent a gyermekeknek, ha

akár eredeti tárgyakat, akár másolatokat a kezükbe vehetnek, hiszen éppen ettől válik élményszerűvé az új ismeretek átadása. Arra törekszünk tehát a programjainkkal, hogy az egyben felfedezés, kalandozás is legyen a gyerekek számára.

A Magyar Nemzeti Múzeum múzeumpedagógiai kínálata rendkívül gazdag. Vannak olyan programjaink, amelyeknél a történetmesélés kerül a fókuszba, hiszen a múzeumba kerülő minden tárgy mögött emberi sorsok, izgalmas sztorik sejlenek fel. Nekünk pedig ezekről a közös történeteinkről kell beszélni, mert általuk tudjuk élményszerűvé tenni a gyerekek számára mindazt, ami a népünkkel történt. A nemzet a történeteiben él tovább. Ha egyszer lecserélnénk a történeteinket

másokéra, akkor hiába beszélne magyarról, az identitásunk egyik nagyon fontos részéről mondanánk le.

Fontos irány a klasszikus múzeumpedagógiában a múzeumi órák tartása, illetve nagyon népszerűek azok a tárlatvezetések is, amelyeket nem múzeumpedagógusok tartanak, hanem például ismert színészek, akik más oldalról közelítenek a műfajhoz. Nyári táborot szervezünk, múzeumi napot tartunk iskoláknak akár a múzeumi térből kilépve is. Tavaly fesztiválokon is részt vettünk, az EFOTT-tól a Tranziton át az Ördögkatlanig, ahol nem egy esetben, mint leendő szülőket szólítjuk meg az egyetemistákat.

A múzeumba szoktatást nem lehet túl korán kezdeni, csak mindenkit a maga nyelvén, a maga szintjén kell megszólítanunk. Az egyik új és sikeres programunk a *Babával a múzeumban!* címet viseli. Arra buzdítjuk a szülőket, hogy már csecsemő korú gyermeküket

is hozzák el magukkal a múzeumba. Ez nagyon fontos, mivel, ha jól érzik magukat a babájukkal, akkor vissza fognak jönni, amikor már óvodások vagy iskolások a gyerekek. A nagyszülők gyakran vállalják magukra azokat a feladatokat, amikre a szülőknek nincs idejük a munkájuk miatt. Ezért dolgoztuk ki a *Kicsik és Nagyik!* című programunkat olyan tematikus tárlatvezetésekkel, amelyeket előzetes egyeztetés alapján akár személyre is tudunk szabni.

A Nemzeti Múzeum születésnap programkínálatba való belépése szintén sikeres kezdeményezésünknek számít. Népszerű és igazi élményt nyújt a gyermekeknek és szüleiknek egyaránt, akik nálunk járva rájönnek arra, hogy nem a gyorséttermekben lehet a legjobb babaszúrt rendezni. Múzeumpedagógusaink játékos foglalkozásokkal, alkotóprogramokkal várják a születésnapra érkezőket, tehát megvan az a kulturális tartalom,

ami miatt később is visszajönnek a gyerekek. Vannak komplex családi programjaink is. A *Családi felfedező hátizsák* nevű programunk közös múzeumi időtöltést kínál családok számára. A program koncepciója szerint a családok egy mesés keretbe foglalva ismerik meg a kiállítást. A megvásárolt hátizsákkal önállóan fedezhetik fel a múzeum egy-egy részét, és játékosan ismerkedhetnek meg a múzeumi kincsekkel és a magyar történelemmel. A *Tölts egy éjszakát a múzeumban!* című programunk keretében a gyermekeknek olyan izgalmas, kulisszák mögötti kalandozásra van lehetőségük, ami a kincsvadászat élményét eleveníti meg. Célunk, hogy már iskolás korban segítsük a múzeumlátogatói attitűd kialakulását, erősítve bennük, hogy a múzeum egy izgalmas, élményekkel teli, szórakoztató környezetet biztosít. Az év elején alkalmunk nyílt több, a múzeumi gyűjteményre és történetére épülő játékot fejleszteni, amelyek közül több a múzeumi boltban is elérhető lesz. A memóriakártyától, az óriás társasjátékon át, az óriás kirakójátékig sok olyan játékkal rendelkezünk, melyeket a saját kollégáink fejlesztettek ki.

Összegezve: az egyik legfontosabb feladatunknak azt tartom, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum abban a versenyterben, amelyben dolgozik, olyan komplex élményt és kínálatot tudjon nyújtani, amely a családok számára vonzó helyszínné teszi. Azt szeretnénk elérni, hogy a múzeumba járás valóban élményt és tartalmas időtöltést jelentsen, azért, hogy minél többen jöjjenek el és térjenek vissza hozzánk. Legyenek arra büszkék, hogy ennek a nemzeti közösségnek a tagjai!

L. Simon László

a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója

Baba-mama program (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum)

A múzeumi terület egyik legdinamikusabban fejlődő ága a múzeumpedagógia, miközben a tudományos terület módszertana alapvetően nem változik. A múzeum alapfeladatai változatlanok: a gyűjtemény gyarapítása, annak tudományos feldolgozása és a közönségnek való bemutatása.

Viszont az élmény- és tudásátadás módja, hogy mivel sarkalljuk az embereket a múzeumok látogatására, folyamatos változásban van, ebben pedig versenyképesnek kell lennünk. A Magyar Nemzeti Múzeum a legfontosabb múzeumunk, hiszen, ha meg szeretnénk mutatni, hogy kik vagyunk, mit értünk el az elmúlt több, mint ezer esztendő során a Kárpát-medencében, és a történelmünk mit tett hozzá az európai történelemhez, akkor a vála-

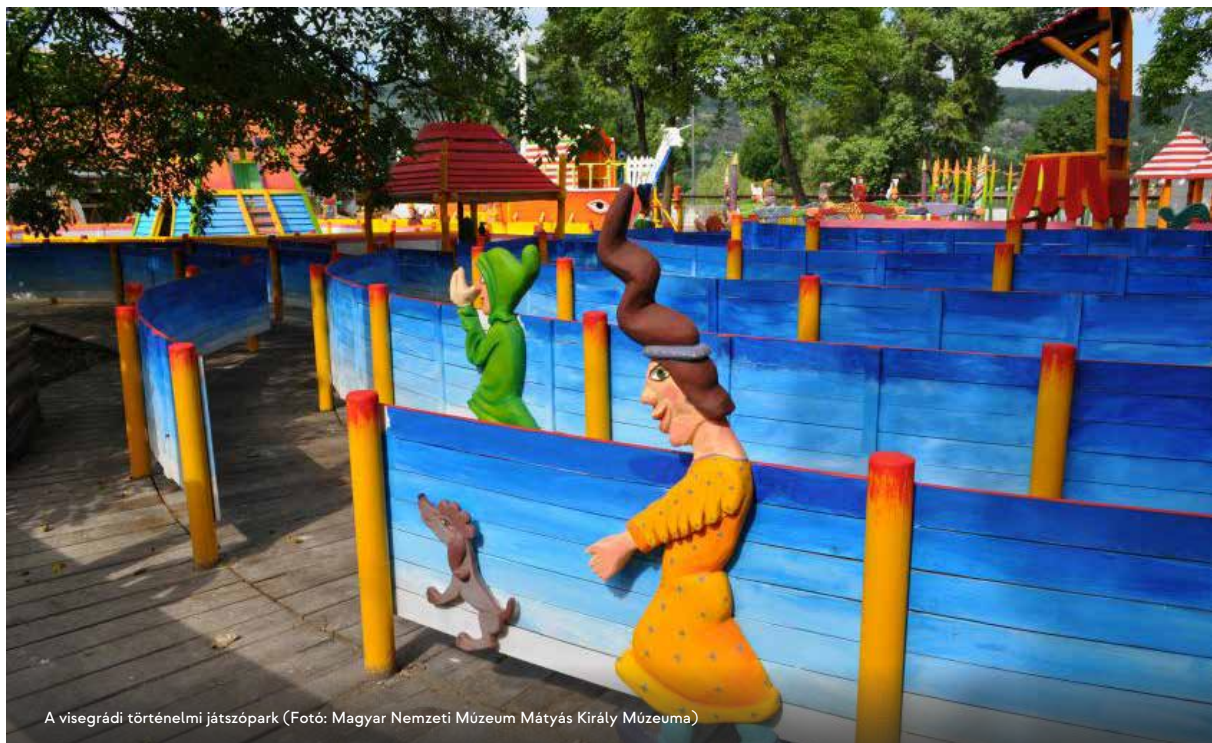
soknak dolgoztunk ki. Szinte minden hónapban új tematikus vezetést tartanak a kollégák, mivel az a célunk, hogy ne csak egyszer jöjjön be élete során valaki a Magyar Nemzeti Múzeumba, hanem gyakran visszatérjen hozzánk. Érdeemes tehát vezetett túrákon részt venni, amelyeken a látogatók a római kortól kezdve, a középkoron át, egészen a rendszerváltásig ismerhetik meg történelmünket.

Fontosnak tartom azt is, hogy Magyarország barátainak körét gyarapítsuk, ezért külön programunk van a hazánkban tanuló külföldiek számára is, akik közül jó eséllyel sokan visszajönnek később a családjukkal. A kiállításokon keresztül ők is megismerkedhetnek a magyar történelemmel, kultúrával. Kiemelendő továbbá az

Mesekert a legkisebbek örömére

2010-ben nyitotta meg kapuit a visegrádi történelmi játszópark, vagyis Mátyás király mesekertje a királyi palota szomszédságában. Fennállása tizenhárom éve alatt gyermekek százazreinek nyújtott felejthetetlen élményt a Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeumának történelmi játszóparkja.

A visegrádi történelmi játszópark (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeuma)

A park megnyitásakor rendkívül nagy érdeklődést váltott ki, hiszen az egyik első ilyen jellegű létesítmény volt Kő Boldizsár művész alkotása. A fából faragott, színesre festett figurák, a faragványokkal, karakterisztikus alakokkal meglevenedő mesék, a játékok

nagyon sok gyermek számára jelentettek hatalmas élményt, amit jól mutat, hogy az elmúlt tizenhárom esztendőben több mint félmillió jegyet váltottak a meglátogatására.

A csaknem kétezer négyzetméternyi parkban egy foglalkoztató épület

is készült Lukács Zsófia terve nyomán, amelyben rendszeresen rendeznek interaktív gyermekprogramokat. A múzeumi tevékenységek bővítése mellett a faépület menedéket is jelent egy-egy futó zápor esetén a gyerekeknek és szüleiknek.

Bár megnyitása után az ország számos pontján születtek hasonló kialakítású játszóterek, a visegrádi játszópark története során mindig roppant népszerű maradt a múzeum látogatói körében, sőt sokan csak azért jöttek Visegrádra, hogy eljussanak ide. Ezzel együtt a játszópark tulajdonképpen kiegészítője a palotának és a kiállítóknak, hiszen az elsősorban a felnőtteknek, illetve a nagyobb gyerekeknek szóló programok mellett lehetővé tette, hogy a családok esetében a legkisebbek is maradandó, nekik szánt és számukra átélhető élményeket szerezzenek.

A játszópark – amelyet annak idején európai uniós támogatásból valósítottak meg – teljes egészében fából készült, amely természetes anyag, élettartama azonban meglehetősen korlátozott. A park faépítményei csak-

Mátyás király mesekertje Visegrádon (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeuma)

nem két és félszer teljesítették túl tervezett szavatossági idejüket, hiszen a pályázat öt éves élettartammal számolt, azonban köszönhetően a múzeum munkatársai által tett erőfeszítéseknek és a folyamatos karbantartásnak, mind

a mai napig várja a látogatókat. Ám hiába a gondos kezelés, a sokadkori átfestés, az illesztések rögzítése évről évre, a faanyag már tömegesen adja meg magát az időnek. A veszélyessé váló játékokat visszabontják, vagyis fogyatkozik a számuk. Ennek megfelelően a most indult szezonban már olcsóbban látogatható a játszópark.

Egy mesének azonban – különösen, ha Mátyás király meseparkjáról szól – nem szabad szomorúan végződnie. Idén még sok gyereknek fog ez a helyszín örömet szerezni, s bár a napjai meg vannak számlálva, a Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeuma már a folytatást tervezi. Az életciklusa végéhez közelítő létesítményt újrakészítve szeretnének egy másféle játszóparkot létrehozni, amely szellemében és tartalmában egyaránt eltérne az eddig ismerttől annak érdekében, hogy ne csupán a legkisebb gyerekeknek, hanem az egész családnak kínáljon különböző élményeket.

Kovács Olivér

MNM Mátyás Király Múzeum
muzeológusa

Mátyás Király Történelmi Mesekertje Visegrádon (Fotó: Magyar Nemzeti Múzeum Mátyás Király Múzeuma)

Az Emlékhely Névtér elindulása, célkitűzései

A Nemzeti Örökség Intézete az Emlékhely Névtér létrehozásával csatlakozott az Országos Széchényi Könyvtár kezelésében lévő Személynévtérből, Földrajzi névtérből és Testületi Névtérből álló Magyar Nemzeti Névtérhez (<https://magyarnemzetinevter.hu>).

Az Emlékhely Névtér 3 pillérből épül föl. Az első egység a 82 nemzeti és történelmi emlékhelyet tartalmazza. Az egyes emlékhelyek között lehetőség van település, térképes kijelölés, a helyszín jellege, az emlékhely típusa vagy egy kapcsolódó személy szerint való összetett keresés elvégzésére. Egy adott emlékhely adatlapján megjelenítésre kerül az emlékhelyé nyilvánítás éve, a helyszínről készült kép, egy rövid leírás, a helyszín elérhetőségei (email, honlap), az emlékhely pontos helyadatai, térképen való elhelyezkedése útvonaltervezővel kiegészítve, valamint a hozzá

kapcsolódó személyek és testületek. Az adatlapokon látható kapcsolatok biztosítják a Magyar Nemzeti Névtér egyik fontos jellegzetességét, miszerint az egyes névterek nem pontszerű entitások, hanem egymással összekapcsolódó, hálózatos kapcsolatban álló elemek. Az Emlékhely Névtér egyes részeinek címdalaiban közös, hogy keresési kategória és keresőszó megadása nélküli keresés indítása esetén a program kilistázza az adott részhez tartozó összes elemet. Keresési kategória beállítása esetén a felhasználónak

lehetősége van településnév alapján, a térképen egy adott terület kijelölésével, az egyes helyszínek jellege, valamint típusa szerint, illetve kapcsolódó személy megadásával szűkíteni a találati listát. A térképes kijelöléssel kapcsolatos keresés segítségével egy adott településen vagy régióban található, illetve a térképen egy adott földrajzi ponthoz képest tetszőleges nagyságú hatókörön belüli emlékhelyek listázására nyílik lehetőség, ezzel is megkönnyítve a felhasználó dolgát például egy tervezett kirándulás megtervezésével kapcsolatban. Az Emlékhely Névtér második része

a több mint 6200 elemet tartalmazó Nemzeti sírkertet mutatja be, amelybe a magyar történelem és kultúra jelentős alakjainak sírjai tartoznak. Az előbbi két adatbázisban közös, hogy az ide tartozó elemek a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság döntése/javaslatára alapján kerülnek meghatározásra. A harmadik rész a határon túli magyar emlékhelyek adatbázisát tartalmazza. Habár a Nemzeti Örökség Intézete jogszabályi hatállyal nem rendelkezik e helyszínek megjelölésére, a helyi magyar közösségek identitásának erősítése, valamint a közös múlt ismeretének kulcsfontosságú szerepe miatt feladatunknak érezzük ezen emlékhelyek

összegyűjtését és minél szélesebb körben való ismertetését. A határon túli magyar emlékhelyek esetében a Magyar Nemzeti Névtér felületén jelenleg intézetünk által megadott példák találhatók, ugyanakkor reméljük, hogy a gyűjtemény a közeljövőben dinamikusan fog növekedni. Az adatbázis gyarapítására a külső felhasználó számára két lehetőség áll rendelkezésre. A regisztrációt, majd az ott megadott adatokkal való belépést követően használhatóvá válik a javaslat beküldési funkció, ahol egy adatlap kitöltésével és elküldésével adhatjuk meg javaslatunkat egy új határon túli magyar emlékhellyel kapcsolatban. Az adatlapon a helyszín megnevezését, rövid

leírását, pontos helyadatait és egy róla készült fényképet kell megadni. Amennyiben a felhasználó rendelkezik róla információval, abban az esetben megadhatja az emlékhely jellegét, állapotát, jelentőségét, vagy a hozzá kapcsolódó személyeket és testületet is. A beküldött javaslatokat az adminisztrátori felületen kollégáinkkal lektoráljuk, majd ezek elfogadását követően válik a határon túli magyar emlékhelyek adatbázisának részévé. A javaslat feldolgozottsági állapotról a Profilom – Beküldött javaslataim elérési helyen lehet tájékozódni. A határon túli magyar emlékhelyeket tartalmazó adatbázist csoportos ajánlások beküldésével is lehet bővíteni. Ehhez egy intézetünk által meg-

Mócsár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója az Emlékhely Névtér bemutatása közben a Partiumi Keresztény Egyetemen (Fotó: NÖRI)

Móczár Gábor, a Nemzeti Örökség Intézete főigazgatója az Emlékhely Névter bemutatója közben a Kolozsvári Református Kollégiumban (Fotó: NÖRI)

magyar közösségekhez tartozó diákok és tanárok számára az Emlékhely Névterhez való kapcsolódási lehetőségeket.

A közeljövőben tervezzük megszólítani azokat a határon túli magyar kulturális szervezeteket, amelyek a helyben felhalmozott tudásanyagukkal jelentős módon segítségünkre lehetnek a határon túli magyar emlékhely-adatbázis gyarapításában. Hiszünk benne, hogy ily módon összegyűjthetjük és megőrizhetjük az elcsatolt országrészek kulturális és történelmi értékeit, amely egész nemzetünk számára kiemelten fontos feladat!

Kósa-Grimm András Kristóf

Nemzeti Örökség Intézete,
a Nemzeti Emlékezet Osztálya
vezetője

Skola Balázs János
referens

dott migrációs táblázat kitöltésére van szükség, amely a honlapunkról érhető el link formájában.

A Magyar Nemzeti Névter február közepi, az Országos Széchényi Könyvtárral közös sajtó nyilvános bemutatóját követően már több helyen is ismertetésre került az Emlékhely Névter felülete. Március 14-én a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága által koordinált Kőrösi Csoma Sándor Program déli féltekére készülő ösztöndíjasai számára mutattuk be a rendszer jellegzetességeit.

Március 23-án és 24-én a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban, a kolozsvári református kollégiumban, a kalotaszentkirályi Ady Endre Általános Iskolában és a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen ismertettük a helyi

Kósa-Grimm András Kristóf osztályvezető és Skola Balázs János referens az Emlékhely Névter bemutatója közben a Partiumi Keresztény Egyetemen (Fotó: NÖRI)

PRIEGER ZSOLT és MAGYAR BORI zenés-irodalmi estje

Z
S
O
L
T
Á
R
O
S
K
Ö
N
Y
V

2023. május 20. 18 óra

Helyszín: Szerb Antal sírja mögötti füves terület

Fiumei Úti Sírkert Nemzeti Emlékhely, 24-es parcella, 1. sor, 77. sír
(1086 Budapest, Fiumei út 16-18.)

A színdarabon való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött: rendezvenyek@nori.gov.hu

Fiumei Úti Sírkert Nemzeti Emlékhely

Több mint temető

Nemzeti Örökség
Intézete

Nemzeti
Sírkert

Történelmi és Nemzeti
Emlékhelyek

Nemzeti
Gyászpark

Fiumei Úti
Sírkert

Salgótarjáni utcai
zsidó temető

Határon túli
magyar emlékhelyek

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

NEMZETI EMLÉKHELY
ÉS KEGYELETI BIZOTTSÁG